

„EDINOST“
Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torkih, četrkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— . . . 4.50 za pol leta . . . 6.— . . . 9.— za vsa leta . . . 12.— . . . 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.
Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vretic. Poslana, osmrtnice in javno zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana so ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *izpraviteljsko* ulica Molino piccolo št. 3. II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprte reklame cije so proste poštine.

Glasi slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Nekaj glasov o položaju na Primorskem.

III.

List „Hrvatska Domovina“ piše pod naslovom „Irredenta raste“ nekako tako-le:

Poznana je odločnost, koju se Spinčić in drugovi boré za svoj narod. Ta narod je izpostavljen najkrivičnejšemu in najsurevnejšemu postopanju svojih protivnikov Italijanov, in le-ti imajo mogočnih prijateljev in zaveznikov. Spinčić in drugovi povzdigajo glas užaljenega prava jednako neumorno v Poreču, Trstu, Gorici in na Dunaju. Vse zastonj. Na Dunaju se menjajo vlade. Včasih kaže koja vlada, da želi kolikor toliko zadovoljiti slovenskim narodnostim, toda v Trstu je že leta sem sistem vedno isti. Tu se podpirajo le Italijani in Nemci, a Slovani se nimajo nadejati take podpore. Vrsti se leto za letom. Narodni poslanci dokazujejo stotinami izgledov krivice, ki jih mora prenašati slovensko prebivalstvo te pokrajine, krivice, ki se mu gode dan na dan vzlic državnim temeljnim zakonom. Ali vse to ne pomaga nič. Italijani v Poreču in v Trstu slave same orgije, a glas hrvatskih in slovenskih poslancev ostaja še vedno glas upjočega v puščavi. Spinčić je dokazal, kako propada slovensko prebivalstvo Trsta in okolice v številnem pogledu. Pred 30 leti še sestavljalo je veliko večino, a trideset let sem pada njega število tako, da danes sestavlja komaj četrtno prebivalstva. Italijani se torej množe seosebno od onega časa, odkar je Avstrija izgubila nekdanje svoje italijanske pokrajine, a danes se ne čudi nikdo več načinu, kakor se postopa se slovenskim prebivalstvom. Štirinajst let je skoro, odkar tržaški Slovenci, kojih je še lepo število, prosijo osnutja male ljudske šole, toda temu se upira na Primorskem vladajoči sistem. In tako se pred očmi vsega izobraženega sveta dogaja zasmehovanje, da se ta častita slovenska vejica potaplja v tujem narodu, ker se jej

v zmislu sistema krati pouk v materinem jeziku. V Trstu in po Primorskem pritiska na slovensko prebivalstvo dvoje zlo: nemščina in italijanščina, kakor da sti sklenili, da izkoreniti to naše ljudstvo.

Spinčić in tovariši delajo po svoji moči, upirajoči se tej krivici. In onim ganljivim in do srca segajočim glasom, kakoršnega ume pogoditi le tiha in blaga nprav Vekoslava Spinčića, pripoveduje ta mož, kako se trudi on in tovariši, da opozarjajo narod na nevarnost, v koji se nahaja, in da mu priporočajo sredstva, kojimi bi se mogel vzdržati. Ali vse to ne pomaga, ker je sistem močnejši od nas! In ako pojde tako dalje, moglo bi se dogoditi, da slovensko ljudstvo v Trstu izumre v nekoli letih. V isti meri pa, kakor rastejo Italijani v moči svojega števila, rase tudi irredentistiško gibanje v Trstu in v Gorici; a v italijanskem parlamentu v Rimu govzdigajo svoj glas Imbriani in tovariši, da treba „osvoboditi“ te pokrajine, in prisvajati si iste tako dolgo, dokler se morje adrijsko ne prelevi v italijanski zaliv. Vladajoči sistem vide vse to, vendar podpira i na dalje italijanski živelj.

Gotovo je le to, da vse delo naših poslancev ni moglo dosedaj strmoglaviti tega sistema, niti ni moglo zlomiti nadvladja Italijanov v Primorju. Ti Italijani uživajo vse privilegije vladajočega naroda, in izkoriščevaje svobodo, ki jo uživajo, tirajo brezobzirno po svojih društvih tisto poznano propagando. Oni morejo, kakor je povdarjal dr. Laginja, vsprejemati z ovacijami tudi bivše italijanske ministre. In tako propada naš rod fizično, gospodarsko in moralno; italijanski živelj pa se širi med tem in Imbriani in družba dvigajo predrzno besne glave svoje.

Mi vidimo tu, kako propada del slovenskega naroda, potaplja se v morju irredentizma, in polastuje se nas tisto čutstvo, ki se je leglo tudi na Spinčićevo dušo. Spinčić bode še povzdigoval

svoj glas tudi na kompetentnem mestu na Dunaju' pa hočemo videti, da-li vlada pride v okom tem odnošajem!?

„Hrvatska Domovina“ meni tu, da so stvari v Trstu dozorele za komisarijat c. k. generala, ki naj bi udušil irredentistiško propagando ter Slovincem pripomogel do njih šol in narodnih in političkih pravic.

Poslanec Spinčić kakor da obupava, videči, da so brezvspešni vsi njegovi in naporu njega tovarišev; no, to je le mimoidoč pojav pri borilcu, ki v svoji žilavosti in odločnosti najde moči za nadaljno vztrajno borbo. Za sedaj je se svojo besedo obrnil [pozornost na primorske odnošaje vseh onih činiteljev, koje je vladarjevo zaupanje postavilo na čelo države.

Ne moremo zaključiti teh svojih opazk, da ne bi izrekli svoje radosti na uprav pobratinski slogi, ki je v teh krajih spojila Hrvate in Slovence v jedno nezlomljivo falango, in da ne bi povdarili uprav navdušujočega trenutka, da v društvu, v kojem predseduje Hrvat, drug Hrvat z vso svojo patrijotiško silo brani interese naroda slovenskega. Vrlim tem možem čast in slava!

V obrambo našega vinarstva.

Interpelacija poslancev Laginje, Spinčića in tovarišev, predložena ministerskemu predsedniku, grofu Kazimiru Badeniju za vseukupno vlado v seji poslanske zbornice dne 13. jun. 1896.

Z ozirom na to, da je v najnovejši čas in po pravici postalo jako razdraženo javno menenje proti tovarnam vina, obstoječim pod različnimi imeni v Trstu in v Barkovljah, in proti nedostatnosti oblastvenih predpisov v obrambo domačega proizvoda na vinu; z ozirom na to, da je po

Kadar je potem sedela sama, mislila je večkrat, kako bi bilo lepo, če bi ona imela takega brata in blagovala je nepoznano je! Milico. Primerjala je pogosto materine opise raznih možkih s mladim Trdinom, ter prihajala do zaključka, da je mati veliko, veliko pretiravala. Kako bi mogel biti hudoben ta prijazni, odkritosrčni poročnik?

Da-si je kancelistovka cenila Stojana visoko, da-si ga je čislala, vendar je pazila na to, da nista bila nikdar sama z Minko:

„Se vé, mladi ljudje, mlada kri!“

Nekaj dni potem pa je bilo vendar prišlo tako, da je morala Rogljevska v mesto po nenadnem opravilu; Minko je ostavila samo doma. Ta je opravila svoje vsakdanje delo, potem pa zrla pri oknu na trg, kjer je imel prvi eskadron običajni ukaz. Pazljivo je ogledovala razne vrste, misli pa so jej uhajale po sili na mladega Trdina. Saj se je upirala tem mislim na vso moč, pa ne radi tega, ker jej ni bil ljub, ampak boječa se, da bi si zaman ne sekala srčnih ran, ko bode komaj še dober teden pri njih. Potem pojde in ga morda ne bode videla nikdar več. Tako je slonela pri oknu v domači jutranji obleki, ko se je javil Trdin:

„Klanjam se — ste-li sami doma gospica?“

Prav po nepotrebnem je vprašal Stojan, saj je čul že zjutraj, da je odšla gospa v mesto.

„Da — mamá je šla po nujnem opravku!“

Obrnila se je od okna in ga pogledala v obraz. (Pride še).

PODLISTEK.

8

Njen idejal.

Novela. — „Spisal Sreško.“
(Dalje).

Tedaj pa je prišla županu na pomoč Minka: „Mamica, ne bodi tako trdosrčna ne. Pomisli če bi se nama tako godilo. Ali naj spi na planem v dežju in v blatu? Sicer pa ne more biti hudoben človek takov mlad častnik. Mamica, kaj ne, da dovoliš, reci dá, reci no —!“

Skoro, da se jej ni skremžil lep obrazek v jok. Ko pa se je kancelistovka naposled udala, poskočila je Minka veselo, objela mater in jo poljubljala v jednomer:

„Ti si dobra mamka — da — da — zlata mamica!“

Dva dni pozneje pa so malone zasuli rudečehlačarji Križevnik. To je bilo vrvenja, šumenja, ropotanja, kričanja, da je človeku hotela razpočiti glava. Potomeci Arpadovih podložnih, nizkimi štirioglatimi čeli, malimi, udrtimi očmi, na vse mogoče načine zvihanih brk, osvojili so si bili mirnim potom trg Križevnik. Malokdo domačih je razumel njih govorico, sami so stali v gručah, kadar so bili svobodni, z ljudstvom pa niso mogli občevati. In malo časa za tem se je že čula sodba, da so huzarji sila dolgočasni.

Pri Rogljevih pa se je nastanil lep, mlad poročnik. Prišedši v stanovanje se je preoblekel,

skrbno ogledavši se v zrcalu krenil je v kancelistovkino sobo, da se jej predstavi, kakor hišni gospodinj. Močno se je začudila Rogljevska, nadejajoča se brkatega Ogra, ko jo je došlec ogovoril slovenski, prijazno, domače. Minka je stala poleg matere, očesci pa vpirala tla, kakor bi ne zaslužil nje pogleda lep došlec.

Neprisiljeno, zaupljivo je govoril poročnik, ki se je imenoval Stojan Trdin. Kmalu so bili v živahnem pogovoru in predno je odhajal, izgubila je bila Minka že polovico tiste bojazni, tiste nepotrebne sramežljivosti.

Po odhodu poročnikovem pa je kimala kancelistovka proti hčerki:

„Glejte si no, da bi vedela, kedo pride, bi se pa ne bila branila na vso moč!“

Minka pa tisti večer ni mogla dolgo zaspati. Ko pa je naposled le posilil spanec trudne oči, sanjalo se jej je vso noč o mladem, krasnem poročniku. Ume se pač, da tega ni pravila materi, da-si jej je bila navada do tedaj: ne imeti nikakih tajnostij!

Od tistih dob pa je poročnik Trdin pogosto pohajal kancelistovi, tako pogosto, kakor ni bilo morda niti lepo niti dobro. Postal so domači in kancelistovka je vabila često mladega poročnika na čaj. Pozno v noč so kramljali navadne reči iz vsakdanjega življenja. Lepo in mikavno je znal pripovedovati Trdin o svojih domačih, Minko pa je zlasti zanimalo, če je kaj pravil o svoji sestri.

oblastih trpljeno ponarejanje vina v Barkovljah provzročilo jako znatno znižanje cen pravemu vinu, dalmatinskemu in istrskemu, in to ne le na za poslednjega vrlo važnem trgu tržaškem, ampak tudi po drugih krajih, kamor od juga prihaja ponarejeno vino, prihajajoče iz vinorodnih krajev;

nadalje z ozirom na to, da pojedini špekulantje v Poreču jemlje v svoje službe siromašneje seljake, koje pošiljajo v Trst, da točijo tam vino, namišljeno iz svojih vinogradov, oblast pa, koji bi morala biti znana ta okolnost, se ne briga ni toliko, da bi preiskala to na drobno točeno vino, ter da bi obvarovala javno menenje pred prevaro; nadalje z ozirom tudi na to, da je, kakor se zdi, postopanje pri kemični analizi v Trst uvoženega (italijanskega) vina izpod vsake kritike, s čemer je menda v zvezi tudi najnoveje odstavljenje od službe uradnika G. pl. Brosembacha, ki je izvajal to analizo,

in slednjič z ozirom na to, da se vlada dosedaj, žal, ni odločila za nikak odločen korak v pospeševanje in v obrambo jedinega za izvoz sposobnega zemljiškega pridelka v južnih pokrajinah, smatrajo se podpisani prisiljenimi, da stavijo vprašanje do c. k. vlade:

„1.) Ali nameruje visoka vlada čim preje ukreniti vse, s čemer bi se stvarno povspeševalo proizvajanje vina Dalmacije in Primorja in bi se isto brezobzirno branilo proti umetno ponarejenemu vinu?

2.) Ali nameruje c. k. vlada še posebno najočnejše preiskati dosedanje postopanje pri kemični analizi v Trst dopeljanega italijanskega vina, ter eventualne krivce kaznovati najostreje?

3.) Ali ni visoka vlada tega menenja, da bi se v obrambo pridelka na vinu v južnih pokrajinah moralo zakonom zabraniti vsako umetno proizvajanje vina v vsem okrožju teh pokrajin?

Na Dunaju, dne 13. junija 1896.

Dr. Laginja, Spinčić, dr. Gregorčič, Špindler, dr. Ferjančič, Nabergoj, Janda, Blankini, Dapar, dr. Stransky, dr. Vašaty, dr. Brzorad, Coronini, dr. Lang, Koblar, Višnikar, Purghart, Perić, dr. Slama, dr. Pacák, König.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 17. julija 1896.

Priprave za bodoče volitve za državni zbor v novoustvarjeni V. kuriji. Politiške in občinske oblasti so se jele že pripravljati v raznih pokrajinah naše monarhije za bodoče volitve v novozasnovani kuriji volilcev. O kakih pripravah v pokrajini istrski nismo še čuli do sedaj. Prvi glas je došel iz Motovuna, v političkem okraju poreškem. Od tam javljajo namreč „Naši Slogi“, da je občinsko glavarstvo v Motovunu razposlalo podobčinam (županom, ne pa župnikom, koji vendar vodijo matice) naredbo, naj sestavijo „a scopo statistico“ (v statistične svrhe) imenik vseh možkih, ki so dovršili 24 leto in ki znajo „čitati in pisati“, in to v roku 5 dni.

Res ne vemo, kaka „statistiška svrha“ bi mogla biti to, ako ne, da se priredi imenik volilcev za novo volilno kurijo. Povsem novo pa je to, da naredba naglašá one, „koi znajo pisati in čitati“, kajti o tem ni nikjer govora v preosnovi volilnega reda.

Te dni smo čitali v novinah sosednje Kranjske, da je vlada naložila občinam, da jim je sestaviti v teku enega meseca imenik vseh možkih, ki so dovršili 24 leto, brez ozira na to, ali znajo čitati ali pisati, ali ne. Mislimo torej, da je tudi c. k. namestništvo v Trstu izdalo enak nalog vsem okrajnim glavarstvom, in le-ta vsem občinskim glavarstvom, čisto jednak nalog, da je namreč sestaviti imenik vseh onih možkih, ki so dovršili 24 leto, brez ozira na to, da-li znajo pisati ali čitati. Ako je torej občinsko glavarstvo v Motovunu izdalo omenjeni nalog za volilne svrhe v V. kuriji, potem je svoje voljno dostavilo besede „koi znajo čitati in pisati“, a to je proti zakonu in proti temu treba protestovati najodločneje na kompetentni politički oblasti.

Kakor se že naši protivniki ne plašijo nikakih sredstev za volilne svrhe, je že mogoče, da so se dogovorili, da v kmečkih občinah istrskih, kjer je ogromna večina našega ljudstva, izpuste vse one možke, ki imajo sicer volilno pravo, ali ne znajo ni čitati ni pisati. A takih je — na za-

lost — mnogo, valed česar bi bilo na ta način odtegneno volilno pravo ogromni večini naših volilcev.

Opozarjamo torej naše rojake po vseh občinah Istre, da naj pazijo na mogoče italijanske spletke ter naj se takoj zatečejo k politički oblasti v obrambo svojega prava. Županom v občini motovunski pa svetujemo, naj popišejo vse one možke, ki so dovršili 24 leto, brez ozira na to, ali znajo pisati in čitati. Tega naj se drže v vseh ostalih občinah Istre. Konečno opozarjamo tudi slavno političko oblast na omenjeni nalog glavarstva občine motovunske s prošnjo, da ista blagovoli naložiti vsem občinskim glavarstvom onega političnega okraja, da se morajo strogo držati zakona pri popisovanju onih, ki imajo pravo glasa v peti kuriji.

Veronauk na realkah. Ministerstvo za nauk je uvelo na viših realkah na Štajarskem veronauk kakor obvezni predmet. Nemško-liberalna „Tagespost“ se jezi na naučnega ministra, kako je mogel izdati tako važno naredbo ne da bi se bil popred sporazumel z deželnim zborom.

Na adresu „Hrvatskega Prava“. Na naše dobrohotne besede, ki smo jih bili napisali te dni na adresu gospóde v Zagrebu, oglasilo se je „Hrvatsko Pravo“ celim člankom. Nočemo se ozirati na dokaj razdraženi ton, ampak le toliko hočemo reagovati, v kolikor je glasilo dra. Franka namerilo visoko preko cilja.

„Hrvatsko Pravo“ nam predbaciva zbadljivo, da si prisvajamo „prekomerne važnosti“, in da nam ne pristojá pravica, da bi dajali nasvete drugim. — Kar se dostaje prvega očitanja, prepučamo mirno vestjo vsem onim, ki nas poznajo in nas hoté tudi objektivno soditi, da izrečejo svojo sodbo o našem dosedanjem postopanju. Isti nam potrdé gotovo, da se nismo nikdar udajali osebni domišljavosti in osebni ambiciji, ampak da nam je bila vsikdar in nam je le ljubezen in zvestoba do ukupne stvari naroda slovenskega in hrvatskega oni motor, ki giblje in premika naše delovanje. Osebnega kulta mi ne poznamo. Ako torej „Hrvatsko Pravo“ sluti tudi pri nas nagone osebnega kulta, potem ne moremo drugače, nego misliti si, da meri tudi nas s — Frankovim vatlom. Odkloniti moramo z vso odločnostjo domnevanje, kojim sili v svet „Hrvatsko Pravo“, češ, da sta Spinčić in Laginja inspirirala oni naš opomin. Mi spoštujemo Spinčića in Laginjo kakor kremen-značaja, kakor poštenjaka od nog do glave, kakor uzor-rodoljuba, kakor najdoslednejša zagovornika koristi naroda slovensko-hrvatskega v tej polovici države, kakor vestna zastopnika naroda; mi podpiramo svojimi skromnimi silami njiju uprav gigantsko delo za naš narodni prepород; mi smo jima od srca hvaležni za vse ono, kar sta že pridobila za naš siromašni rod; mi molimo Boga, da nam ju ohrani čila, zdrava in čvrsta za borbe, koje bode še biti v bodočnosti, — družih vezi pa ni med nami in njima! In to moramo še posebno povdariti, da je uredništvo „Edlnosti“ iz lastne inicijative, po svojem najglobljem prepričanji in najboljim namenom napisalo oni opomin. — V kolikor je torej „Hrvatsko Pravo“ naperilo svoje pušice proti Spinčiću in Laginji, zgrešilo je popolnoma svoj cilj. Najbolje je torej, da odgovorimo z lastnimi besedami „Hrvatskega Prava“: pravilo poštemu človeku mora biti vedno to, da ne obsojuje nikogar, kogar ne pozna in kogar činov ne gleda od blizu!!!

Mi pa se nismo pregrešili proti temu pravilu, kajti mi nismo sodili o možeh in o odnošajih, kojih ne poznamo; ampak izrekli smo svojo sodbo le o tem, kar poznamo, kar leži pred nami tu na mizi. Mi se nismo spuščali v meritorična razpravljanja o vprašanjih, ki razdvajajo hrvatsko opozicijo, ampak uprli smo se le načinu polemike!!! Uprli smo se, uverjeni, da taka polemika, garnirana v vsaki vrstici z „lopovi“, le ogorča čutstva in podira pota do toli potrebnega zopetnega združenja opozicije tudi tam, kjer so najbolje dispozicije za tako združenje. Ne torej radi tega, ker si prisvajamo prekomerne važnosti, ali radi tega, ker hočemo usiljevati svoje nauke, ampak zapisali smo oni opomin le iz ljubezni do naše stvari in v zavesti, kako grozno škoduje to klanje v hrvatski opoziciji ne le hrvatski, ampak tudi slovenski stvari. In ker škoduje ta razcepljenost v

hrvatski opoziciji tudi slovenstvu in posredno vsemu avstrijskemu slovanstvu, in ker smo mi glasilo jednega dela tega slovenstva — tega svojega svojstva si ne damo kratiti od nikogar —, menimo, da nam je popolno pravo govoriti o stvarih, ki se dotikajo naše ukupne kože.

Gospóda, zapomnite si! Velik del krivde na žalostnem položnju Slovanov v monarhiji avstro-ogerski sploh je zapisati na račun — desparatnih odnošajev v hrvatski opoziciji.

A uprav dejstvo, da nam Frankovo glasilo odreka pravico govoriti o hrvatskih odnošajih, nam je najsijajneje spričevalo, da ni baš slab naš politički instinkt. Kajti tako odrekanje glasilu naroda, ki se rama ob rami in v tesni vzajemnosti s Hrvati bori za ukupna prava, je golo zanikanje vsa oršne vzajemnosti, je izraz najpogubnejega separatizma in more prihajati le od strani, ki nima ni zmišla ni srca za pogoje bodočnosti slovanstva v Avstro-Ogerski, in po takem tudi hrvatsstva! Govorili smo!

Proti mileniju! O shodu, ki se je vršil v Parizu v protest proti madjarskemu mileniju in ki se je povspel do sijajne manifestacije najodličnejih Francozov in v Parizu živečih Slovanov, poročajo: Vsprejel se je dnevni red, v kojem zborovalci protestujejo proti milenijskim slavnostim, koje imajo v prvi vrsti le ta namen, da bi v očeh civilizovanega sveta širile netočno in nepravo menenje o položnju nemadjarskih narodnostij na Ogerskem. Dnevni red podpira zahteve teh narodnosti, ker se iste sklicujejo na najelementarnejša načela pravičnosti, na najnaravnija in nedotakljiva prava človeška. Zahteva se torej, da se zopet ustanove zgodovinska prava, posvečena po bojih stoletij in da se uvede politička in narodna jednakost.

Na ta shod je bilo poslanih mnogo brzojavnih pozdravov zlasti iz Srbije. Poslednje pa je zaplenila ogerska vlada v Zemunu.

Ogerska in Srbija. Veliki napetosti med Ogersko in Srbijo je tudi vzrok ta, da je prva zaprla svojo mejo srbskim prašičem, vsled česar je Srbija trpela ogromno škodo. Te dni pa so se vršila v Budimpešti pogajanja za zopetno otvorenje meje. Se srbske strani udeležil se je pogajanj srbski poslanik na Dunaju Simić. Pravijo, da so imela pogajanja povoljen uspeh.

Ruska carska dvojica na Dunaju. Včerajšnja „N. Fr. Pr.“ piše: Danes je dospela službena prijava semkaj, da dospeta car Nikola II. in njegova soproga dne 27. avgusta na Dunaj. Ta prijava je došla ministerstvu za zunanje stvari. S tem so ovržene vse govornice, da car ne obišče Dunaja.

Baldissera v Rimu. Kralj Umberto je odlikoval generala Baldissero z velikim savojskim križcem za zasluge. — Včeraj je bil Baldissera pri kralju v avdijenciji. Kralj mu je čestital na spretnosti, s koje je korakal na Adigrat ter mu izjavil svojo popolno zadovoljnost. Baldissera se je zahvalil kralju na podeljenem mu visokem odlikovanju. Baldissera se je že posvetoval z vojnim ministrom in obiskal druge ministre. — V kratkem pričnó posvetovanja zaradi Afrike. Teh posvetovanj se udeleže: vojni minister Pelloux, Rudini, minister za vnaje stvari, minister državnega zaklada in general Baldissera.

Italijanski ujetniki. Iz Rima poročajo: Tukajšnji odbor gospá za podpiranje italijanskih ujetnikov v Afriki dobil je dné 16. t. m. brzojavko, v koji se naznanja, da je kralj Menelik včeraj izpustil na svobodo prvih petdeset italijanskih ujetnikov.

Položaj na Kreti. Iz Aten poročajo včerajšnjega dné: Turški vojaki so pri Apokoronu napadli kristjane, toda ti so jih vrgli. V obče se zatrjuje, da so Turki pričeli z nova napadati. Tudi to se očita Turkom, da igrajo dvojno igro, kajti v tem, ko vojaški gubernier Abdulla paša oborožuje domače mohamedance, generalni gubernier to taji najodločneje.

Kristijanski poslanci so včeraj predložili svoje zahteve generalnemu gubernierju in konzulom.

Včeraj je došlo iz Aten to-le službeno poročilo: Seje krečauskega narodnega zbora ni bilo možno obdržavati. Konzuli so službeno prevzeli spomenico kristijanskih poslancev, v koji izražajo svoje zahteve.

Bati se je, da v Kaneji nastanejo veliki neredi.

Različne vesti.

Odbor političnega društva „Edinost“ bo imel svojo sejo jutri ob 10. uri predp. Gg. odborniki in njih namestniki so vabljeni, da se udeležijo te seje.

Mestni svet tržaški bo imel nocoj ob 7. uri javno sejo. Na dnevnem redu je 6 točk, preostalih iz prejšnje seje.

Shod volilcev v Šmarji. Volilce političnega okraja koperskega opozarjamo še enkrat, da je deželni poslanec Josip Kompare na jutrajšnji dan sklical shod volilcev v Šmarje pri Kopru, občine Pomjanske. Volilci se pozivljajo, naj se udeležijo tega shoda kolikor le možno v velikem številu; a želeli bi bilo, da bi šel v Šmarje tudi koji naših mestnih Slovencev.

Tržaška deputacija na Dunaju. Par dni že mudi se na Dunaju deputacija mestnega sveta tržaškega pod vodstvom župana dr. Pitterija. Namen tej deputaciji je ta, da se pri ministrih in merodajnih faktorjih potegne za tržaški vodovod, zajedno pa da priporoči skorajšnjo rešitev tržaškega železniškega vprašanja.

Slovenska pesem v Trstu. Pod tem zaglavjem poroča tudi „Slovenec“ o onem glasovitem članku našega „Amica“. Ljubljanski list opaža k temu izbruhu: „Tako piše italijanski list, ki pravi, da je katolišk, o slovenski pesmi v Trstu. Komentarja ne bom pristavljaj, ker ga ni treba. Pisano je jasno. Kdor je s premislekom bral, mora pritrditi marsičemu, a čuditi se ob enem, kako more katoliški list Tržačane, že tako na svojo narodnost preponosne, da ne rečemo hujše, šuntati zoper dekline, ki jih sam imeauje nedolžne, da v svoji priprostosti gotovo niso mislile na politiko, ko so pele slovenske pesmi. Očita jim, da jedó laški kruh, ko da bi ne bilo nobenega Laha, ki je slovanski kruh! — Tako pišejo šifutsko-liberalni listi, kjer vlada sloba in strast. List, ki hoče biti katoliški, pa tako piše, zlorablja svoje častno ime!“

„Alla patria unita.“ Nedavno temu so bili Piranci v gostih v Rovinju. Vršilo se je seveda vse lepo po vrsti: bil je ganljiv vsprejem, župana sta pretakala solze v tesnem objemu, pili so mnogo in govorili. Vse, vse je bilo jedne misli, jednega čuta, jedne želje — namreč: da se čim preje zavije vrat drznemu „tujcu“. Gospóda so se dobro razumeli, kdo da je ta tujec in mi jih razumemo tudi! Torej v taki skromni in krščanski želji spajala so se vsa piranska in rovinjska srca. A kjer se le ljubi in vnema vse, tam tudi — kanonik Vidali ni mogel molčati. In kako lepo je govoril o „duševni ženitvi sv. Evfemije se svetim Jurjem“ — krasna prisposoda to! — in je slednjič dvignil svojo čašo: „alla patria unita“ — zjedinjeni domovini.

„Naša Sloga“ opaža o tem dogodku: „Mi nočemo zasledovati, kje in katera je zjedinjena domovina g. kanonika Vidalija — kajti to nas ne briga — ampak konstatovati moramo jednostavno, da, ako bi se koji naših duhovnov drznil tako govoriti javno in med večimi stotinami oseb, samih pristašev italijanske liberalne stranke, tedaj bi lažiliberalni listi dvignili proti njemu nebo in pekel, in obrekovanja in črnenja letala bi proti njemu na škofijsko kurijo, ali morda celó v Rim. Ali kar sme Italijan, tega ne sme Hrvat ali Slovenec — tako pravi moderna italijanska prislovica.“ — Gospod kanonik pa je lahko ponosen: duhovnik je po uzoru naših lažiliberalcev!

Južni železnici v album. Sleherni tržaški izletnik se le z grozo spominja postaje v Bivijah, kajti vó, da nosi v nevarnost vse kosti svojega rojstva, kadar stopa po „poti“, ki vodi od kolo-dvora proti cesti na Devin. Ako smo govorili o „poti“, govorili smo le tako zavolj lepšega, kajti to, kar je tam poleg železniškega poslopja, je le masa skalovja! Take poti so le za skokonoge koze, ne pa za ljudi. Res čuda je, da se ne pobije tam vsako nedeljo vsaj po par izletnikov! Resnica pa je le-ta, da si je tudi na „Sokolovem“ izletu minole nedelje jeden izletnikov — zlomil nogo po tistem nesrečnem skalovju. To je res škandal, da tako ogromno podjetje, kakoršno je južna železnica, ne poskrbi na svojih postajah vsaj za take izhode, po katerih bi mogel človek brez nevarnosti, ne da si polomi svoje zdrave ude. Nade-se, da slavna generalna direkcija ne bo de-rala te nujne in opravičene pritožbe.

Pokoljenje tržaških „Italianissimov“. Minolo nedeljo imeli so v barkovljanskem zalivu regato, ki jo je priredila tržaška „Società delle Regate“. Dasi so bili italianissimi popolnoma osvedočeni, da zmaga „vrla“ „Unione ginnastica“ na vsej črti, in so v ta namen baje imeli pripravljenih že vsekakoršnih ovacij in demonstracij, celó bakljado in razsvetljava, doživeli so strašanski — poraz. Na vsej črti in v vseh točkah namreč zmagalo je tukajšnje nemško telovadno društvo „Eintracht“! Nemci torej odnesli so vse premije poparjenim Italijanom pred nosom. To je seveda britko in hudo. „Piccolo“ pretakal je vsled tega grenke, debele solzé, primerjaje ta poraz — porazu pri Amba Aladži! Seveda je o tej priliki izbruhnil ves strupeni svoj srd na Nemce, na tujce, ki otimljejo prava Tržačana. „Piccolo“ je vzel o tej priliki, kakor po navadi, patent, da smejo in morejo biti Tržačani izključno le Italijani. To neslanost zavrnila je prav umestno včerajšnja službena „Adria“.

Resnobno graja ta list dejstvo, da so izvestni krogi, ki se nazivljajo „liberalne“, celó v tekmovanja, ki se vrše zgolj v zabavo, zanesli narodno strast, narodno sovraštvo. Potem pa si ogleduje „Adria“ tržaške italianissime, rekoč: V vseh društvih, ki se nazivljajo italijanska, — neizvzemši „Unione Ginnastica“ — nahajamo obilno takih imen, ki jasno kažejo na nemško, slovansko, angleško, grško ali koje drugo pokoljenje, kakor je tudi v nemških društvih italijanskih, slovanskih in drugih imen.

Oglejte si ravnateljstvo družbe „Società delle Regate“, — italijanska imena so v manjšini. V razsodišču in rediteljstvu za regato minole nedelje pa ni bilo nobenega ponavljamo: nobenega, čigar ime bi kazalo na italijansko pokoljenje. . .

Čini ávite colture. Nedavno so bile občinske volitve v Lovranu. Zmagali so Italijani pomočjo domačih zasleplencev. Svoje zmago pa so praznovali s tem, da je njih sodrga prav po abruških običajih navalila na sivega starčka Ivana Turčiča ter si z njegovo krvjo še bolj obtežila svojo grešno dušo. — V Moščenicah pa je bilo še hujše. Tam se volitve niti niso mogle vršiti, ker je i tam došlo do krvi. Italijanski izgredniki so napadli prvega svetovalca Rubiniča, ki je došel, da bi predsedoval komisiji. Potem pa so navalili tudi na vladnega komisarja, ker je isti hotel nadaljevati volitve brez pretepenega svetovalca. Vladnega komisarja so komaj rešili orožniki, da je mogel naglo odpotovati v kočiji. Pozneje je bilo še hujega: bilo je več ranjenih, koje so odveli na Volosko deloma s kočijo, deloma peš in uklenjene.

Tak je torej sad brezdušne agitacije italijanašev in odpadnikov. Za svoje delo bodo morali zločinci odgovarjati pred Bogom, ali želeli bi bilo, da jih zadene tudi roka posvetne pravice. To pa ne le one, ki so prelivali nedolžno kri, ampak tudi intelektuelne provzročitelje vseh teh izgredov. Taki so čini ávite colture!

Bogu bodi potoženo! Kdo se ne spominja, kakov hrup so bili zagnali Italijani, ko se je bila jedenkrat lista porotnikov na okrožnem sodišču v Rovinju sestavila nekoliko pravičnejše, to je: iz Hrvatov in Italijanov. To je bilo krika in vika v Istri, v Trstu in na Dunaju, dokler niso dosegli, kar so hoteli. — Dne 20. m. m. so se zopet „zre-bali“ porotniki za okrožno sodišče v Rovinju; in sedaj ne kriče laška gospóda. Izmed 36 porotnikov in 9 namestnikov sta le dva Hrvata! Sedaj molčé tista „pravicoljubna“ italijanska gospóda; njih „vest“ se ni malo ne postavlja po robu v zlic dejstvu, da za ogromno večino prebivalstva ni skoro nijednega porotnika, ki bi razumel obtoženca. Bogu naj bodo potoženi taki odnošaji!

Iredentovska šola. „Crveni Hrvatski“ pišejo iz Sulina na Donavi, da obstoji tam za avstrijske podanike šola pod pokroviteljstvom naše države. Ta šola je italijanska in v njej se predava iz knjig, ki se tiskajo v Italiji. Uvedena je tudi knjiga za zemljepis od G. B. Paravio & C., v koji vse diha iredentovskim duhom. Na strani 77 te knjige čitati je, da so Gorica, Gradiška, Trst, Istra in Reka italijanske zemlje pod tujim gospodstvom!

C. kr. ljudska šola za dečke, (takozvana „nemška šola“) imela je v baš minolem šolskem letu toliko učencev, kolikor jih ni imela še nikdar doslej v 21 letih svojega obstanka. Učencev

bilo je namreč o zaključku šolskega leta 1222. Od teh obiskovalo jih je 647 glavno šolo, 575 pa filijalko v ulici Chiozza. — Po narodnosti bilo jih je: 703 Italijani, 312 Slovanov in samo 207 Nemcev. Torej 1015 Slovanov in Italijanov nasproti 207 Nemcev in — vendar je poučni jezik na tem zavodu izključno — nemški. Da bi bilo tak sistem odobravati s pedagogičkega stališča, s stališča razumne vzgoje — kakoršna je mogoča le materinemu jeziku, — tega pa ne bode trdil noben razsoden človek. Vpoštevati je tudi treba, da je med vpisanimi 703 „Italijani“ bilo lepo število takih, kojih stariši so Slovani po krvi in po imenu, toda ki se prištevajo po sili „Italijanom“; a tudi med onimi 207 „Nemci“ bilo je kolikor toliko slovenske krvi. Iz tega se more torej sklepati, da je bila dobra polovica to šolo obiskujočih fantičev slovanskega pokoljenja.

A tudi, če ne bi hoteli računati tako optimistiško in ako se sklicujemo le na službeno izkazanih 312 slovenskih dečkov, dokazana je vnovič silna potreba slovenske ljudske šole v mestu. To pač ne pride nikomur na um, da bi hotel trditi, da so dotični slovenski otroci prihajali v imenevano šolo iz okolice, ampak vsakdo mora priznati, da so bili to mestni otroci, kojim je torej treba narodne šole v mestu.

Na c. kr. ljudski šoli za deklice pa je bilo koncem šolskega leta 1895/96 vpisanih 840 učenk. Po narodnosti bilo jih je baje: 460 Italijank, 223 Nemk in 142 Slovenk. Dasi se te številke ne vjemajo z izkazanim skupnim številom 840 (manjka jih 15), hočemo vendar računati na podlagi istih. Slovenk in Italijank bilo je torej 602, Nemk kakor rečeno le 223, a poučni jezik bil je — nemški. — Na obeh zavodih bilo je torej vкупno 1163 otrok italijanske narodnosti, 454 slovenske in 430 nemške. Otrók italijanske in slovenske narodnosti bilo je 1617, nemških otrok vseh vkupe le 430, a poučni jezik bil je — nemški. . .

Tržaška posojilnica in hranilnica opozarja še jedenkrat vse p. n. zadržnike, da bo de v nedeljo 19. t. m., točno ob 1/10. uri predp. prvi izvanredni občni zbor in sicer v prostorih „Delalskega podp. društva“, Via Molin piccolo šte. 1. Na dnevnem redu bo de „Prememba združnih pravil“. K obilni udeležbi rabi ODBOR.

Členom „Del. podp. društva“ se naznanja, da radi odsotnosti dra. Mandiča prevzame ambulanco g. dr. Stuparič, kateri bo de ordiniral ob 11. uri v lekarni Prendini na Corsu in ob 12. uri v dvorni lekarni Ivana Mizzan, Via Cavana, blizu starega sv. Antona.

Vihar v Istri. Iz Buzeta pišejo: Sedaj še-le možno je spoznati ogromno škodo, ki jo je napravil vihar dne 26. m. m. v Buzetskem okraju. Ploha je uničila seno na travnikih, odplavila prst in poplavila polja s kamenjem. Kar ni uničila ploha, to je pobila toča. Mnogo koč je popolnoma razdejanih. Trta je bila prej kazala jako lepo, a sedaj moral bi se človek zaplakati, ako pogleda uničene vinograde. Ubogi kmetje morajo prosjačiti!

Domača kolera (cholera nostras). Te dni umrl je v Umagu nek 60leten mož za sumljivo boleznijo. Bil je samo 20 ur bolan. Občinski zdravnik je izjavil, da je bila ta bolezen domača kolera (cholera nostras). Ta bolezen pojavlja se v teh krajih ob največji vročini; skoro vsako leto je po par slučajev. Dasi torej ni nikakoršne nevarnosti, da bi se bolezen širila, odredile so oblasti vendar iz previdnosti vse predpisane zdravstvene korake proti koleri.

Tedenska statistika tržaška V tednu od 5. do 11. t. m. rodilo se je tržaški občini 82 zakonskih otrok (44 moških, 38 ženskih) in 22 nezakonskih 10 moških, 12 ženskih). Razven teh bilo jih je 7 mrtvorojenih. — V isti dóbi umrlo je 75 oseb (34 moških in 41 ženskih). Z ozirom na število prebivalstva, računano na 161.886 ljudij, nevšteví vojaštva, pride 24:09 mrličev na vsakih 1000 duš, računši povprečno umrljivost na leto na podlagi umrlih prejšnjega tedna. — Zdravniški izkaz navaja med vzroki smrti: 3 slučaje óšpic, 1 sl. dávice, 1 sl. porodniške mrzlice, 16 sl. jetike, 11 sl. vnetja sópnih organov, 3 sl. smrti po naključju, 2 samomora itd.

Zblaznel odvetnik. Tukajšnjega odvetnika dr. Ivana Marcoviča napadla je predvčerajšnjem popoldne v njegovem stanovanju v ulici Rossetti nenadoma huda bolezen na živcih. Morali so ga prepeljati v mestno bolnišnico na opazovanje.

